

TUKEA TUEN JÄRJESTÄJILLE II

Johtamalla ja kehittämällä kohti inklusiivista koulua 5 op

1.11.2018 Jyväskylä

Aika		Tavoite	Kouluttaja/-t
9.30	Kahvi		
10.00	Tullaan tutuiksi! Ketä olemme, miksi tässä?	<ul style="list-style-type: none"> - tutustutaan kuntien tiimeihin - hahmotetaan koulutusprosessi kokonaisuudessaan: tavoitteet, vaadittavat tuotokset ja työskentelyn eteneminen osioittain 	koulutettavat ja kouluttajat yhdessä ja alueryhmittäin
11.30	Inklusio meillä ja maailmalla	<ul style="list-style-type: none"> - kuullaan inklusion sopimus- ja normiperustasta sekä malleista, jotka edistävät inklusiota - peilataan säädösten tilannetta ja toteutumista omassa kunnassa - luodaan yleiskatsaus kuntien tilanteisiin 	Merja Koivisto ja Jukka Vetoniemi kaikki yhdessä
12.30	Lounas		
13.30	Tuen järjestämisen uusi vuosikymmen – johtamisprosesseja jokaisen lähikouluksi	<ul style="list-style-type: none"> - käydään läpi systeemisiä perusteita kokonaisuutta eteenpäin vieviin johtamisteorioihin: strateginen johtaminen, muutosjohtamisen prosessi ja tutkivan johtamisen prosessi 	KJL, Mika Risku ja Hanna-Kaisa Pekkarinen kaikki yhdessä
15.00	Kahvi		
15.30	Tavoitteena lähikoulu - katsaus ja oman nykytilanteen arviointia ennakkotehtävän valossa - missä olemme menossa ja mihin aiomme tarttua? Kehittämistehtävän esittely	<ul style="list-style-type: none"> - kuullaan osallistuvien kuntien esittelyt inklusion toteutumisen näkökulmasta (ennakkotehtävä) ja suunnitelluista kehittämiskohteista - tehdään tilastokatsaus kuntakohtaisiin tietoihin - saadaan malli kehittämissuunnitelmasta ja keskustellaan suunnitelman aikatauluksesta koulutusprosessissa 	koulutettavat ja Valterin aluevastaavat alueryhmittäin Valterin aluevastaavat kaikki yhdessä
17.00	Päätös		
19.00	Yhteinen vapaaehtoinen omakustanteinen illallinen Hotelli Albassa		

Koulutuksen tavoitteet

Koulutusprosessin jälkeen olette:

- arvioineet **yhteisönne arvoja ja toimintakulttuuria** tukea tarvitsevan oppilaan näkökulmasta
- saaneet **eväitä ja tietoa rakentavaan yhteistyöhön** päättäjien kanssa normien mukaisessa kasvun, oppimisen ja koulunkäynnin tuen järjestämisessä ja resursoinnissa, sekä ennaltaehkäisevässä työssä
- laatineet **tuen järjestämisen suunnitelman**, jossa on
 - löydetty uusia rakenteita ja järjestelyjä, joilla voidaan saavuttaa parempia oppimistuloksia ja pedagogista hyvinvointia ja
 - toimintamalleja monialaisen yhteistyön vahvistamiseen.
- **verkostoituneet** muiden osajien kanssa

Koulutusprosessi 2018 - 2019

Tuen järjestämisen yhteisöllinen johtaminen
2 pv + ennakkotehtävä

Jyväskylä 1.-2.11.2018

Lähikouluperiaate -totta vai tarua?

1 pv + välitehtävä

Vaasa 15.1.2019
Mikkeli 16.1.2019
Tampere 17.1.2019

Uutta osaamista, uudet asenteet!

1 pv + välitehtävä

Vaasa 7.5.2019
Mikkeli 8.5.2019
Tampere 9.5.2019

Päätösseminaari: Tuen järjestämisen uusi vuosikymmen

Jyväskylä 1.11.2019

Johtamisen verkkovalmennus (2 x 45 min)

Aluehallintovirastot

Lapsi- ja perhepalveluiden hankeagentit

kunta-agentit

Keitä olemme ja mistä tulemme?

Esittäytyminen

Näkymä verannalta

Miksi kuntanne on mukana prosessissa?

Inklusio meillä ja maailmalla

[Lea goes to school](#)

9

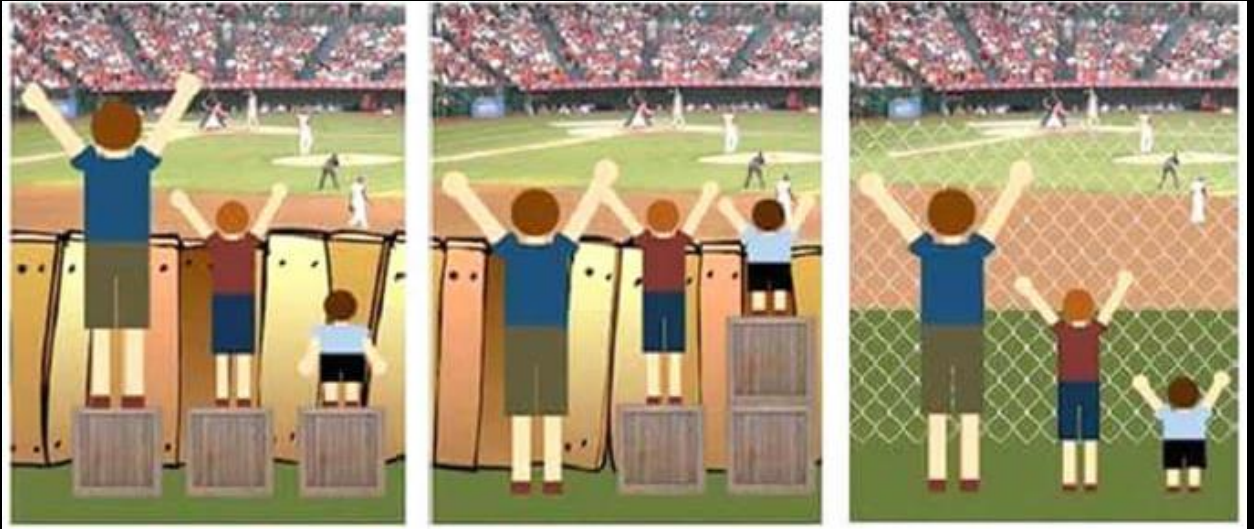
Kaiken maailman vammaisia
minun lapseni luokalla.

11

Yksi muiden joukossa
Yksin muiden joukossa

13

Käsitteet, säädökset, sopimukset, normit

KAIKILLA IHMISILLÄ ON OIKEUS
SAADA OPETUSTA YLEISESSÄ
KOULUTUSJÄRJESTELMÄSSÄ
YHDENVERTAISESTI MUIDEN KANSSA

Inkluusio

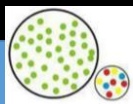
- kaikki oppilaat käyvät koulua yhdessä,
- yhteinen opetus on järjestetty oppilaiden yksilöllisten edellytysten mukaisesti ja
- **jokainen - niin oppilas kuin henkilökunnan jäsenkin** – tuntee olevansa hyväksyty ja arvostettu kouluyhteisössä. Inklusiossa ei ole kyse pelkästään koulutyön käytänteiden muuttamisesta, vaan myös koulutyötä koskevien asenteiden ja uskomusten muuttamisesta.

→ **PERUSOPETUSTA KEHITETÄÄN INKLUUSIOPERIAATTEEN MUKAISESTI**

(OPH: Perusopetuksen Opetusuunnitelman perusteet, Perusopetuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet s. 18)

”Sosiaalinen integraatio uhkaa vesittää inklusion”

Segregaatio

Erityisen tuen luokat/koulut

Oppilasvalikointi

Pienryhmät

Yksilö eristetään

Sosiaalinen integraatio

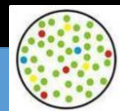
Jako yleiseen ja erityiseen

Oppilasvalikointi

Pienryhmät

Kuntoutetaan yksilöä

Inklusio

Yhdessä oppiminen ja kasvaminen heterogeenisissä ryhmissä

Tuki yhdessä opiskellen

Pedagogiikan jatkuvaa kehittämistä

Muutetaan ympäristöä ja toimintakulttuuria

(Seppälä-Pänkäläinen 2009) ”Oppijoiden moninaisuuden kohtaaminen suomalaisessa lähikoulussa – etnografia kouluyhteisön aikuisten yhdessä oppimisen haasteista ja mahdollisuuksista”

Salamancan julistus (UNESCO 1994)

Julistuksen mukaan sekä integraatiota että inklusiota tulee edistää niin, että **yksilöön kohdistuvien vaateiden sijaan olisi tarkasteltava yhteisöön kohdistuvia vaatimuksia.**

Vammakeskeisyydestä olisi siirryttävä **vahvuusaluekeskeisyyteen**

Koulu määriteltiin Salamancan julistuksessa paikaksi, jossa myös erityisen tuen tarpeessa olevat lapset voivat opiskella yleisopetuksen luokissa erityisluokkien sijaan. Inklusio ei siis määrittynyt pelkästään suhteessa erityisen tuen tarpeessa oleviin oppilaisiin, vaan kyse oli hyvin kokonaisvaltaisesti **koulun toimintakulttuuriin kohdistuvista muutoksen tarpeista**

YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva yleissopimus vuodelta 2006 (YK 2014)

- Pyrkii kieltämään kaiken vammaisuuteen kohdistuvan diskriminaation.
- Suomi on ratifioinut sopimuksen ja sen artikla 24 takaa vammaisten mahdollisuuden saada opetusta yleisessä koulutusjärjestelmässä yhdessä muiden kanssa
- Inklusiivinen opetus on yhdenvertaisuus- ja ihmisoikeuskysymys

Samu – ysiluokkalainen

19

KYMMENEN KESKEISTÄ SUOMALAISTA PERUS- JA IHMISOIKEUSONGELMAA (2016)

Lastensuojelun ja lapsiasioiden käsittelyn puutteet

Vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutumisen puutteet

Perusopetuksen oppimisympäristössä puutteita

Oikeusasiamiehen toimintakertomuksen lista kymmenestä keskeisestä suomalaisesta perus- ja ihmisoikeusongelmasta.

<https://www.oikeusasiamies.fi/fi/toimintakertomukset>

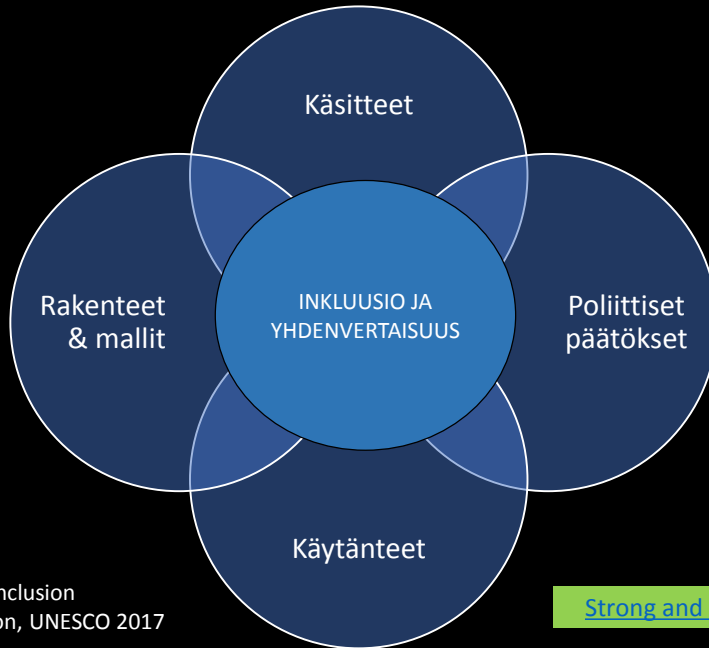
20

Vammaisten henkilöiden oikeuksien komitean tunnistamia esteitä osallistavalle koulutusjärjestelmälle

- Puutteellinen ymmärrys siitä, mitä ihmis- ja perusoikeudet ja niiden toteutuminen tarkoittaa vammaisten henkilöiden kohdalla
- Pinttyneet käytännöt eristää
- Puutteellinen tieto osallistavan koulutusjärjestelmän eduista
- Puutteellinen tutkimustieto ja päämäärätietoisten kehittämisprojektien puuttuminen
- Puuttuva poliittinen tahto, rahoitusjärjestelmien ohjaus
- Puutteellinen opettajien koulutus ja täydennyskoulutus
- Puutteellinen oikeusturva <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/CRPD/Pages/GC.aspx>

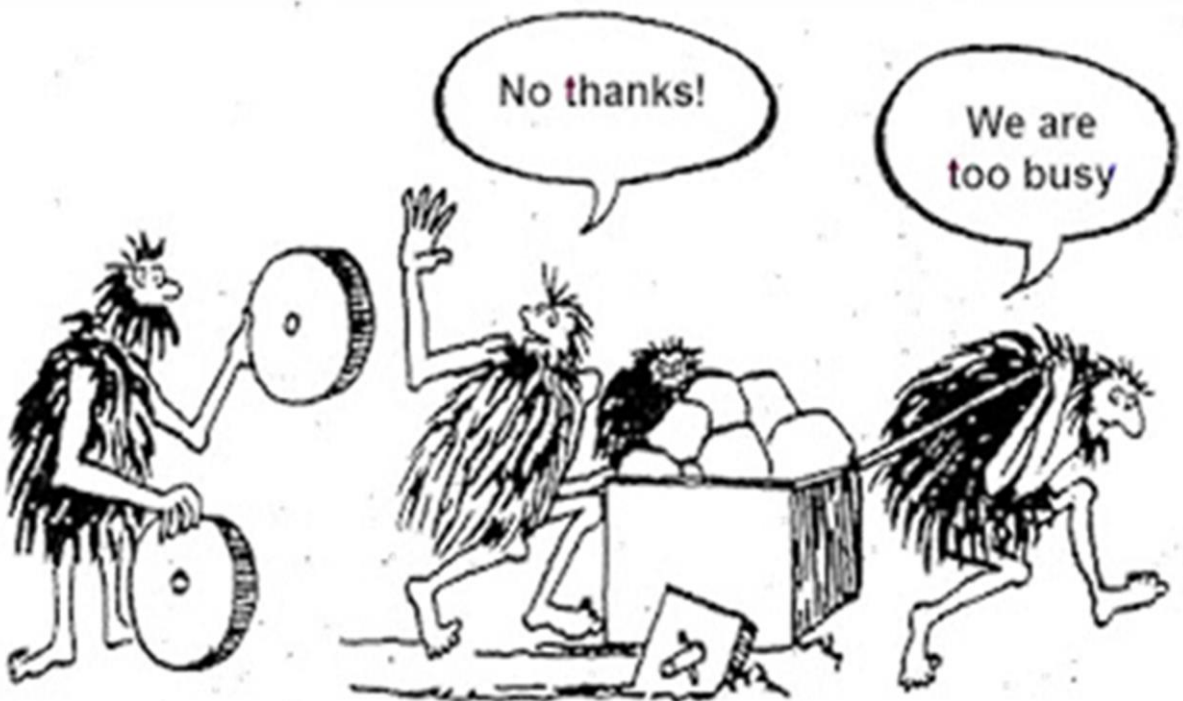

Inklusion ulottuvuudet – kehittämisen kehikset

A guide for ensuring inclusion and equity in education, UNESCO 2017

[Strong and Positive School Culture](#)

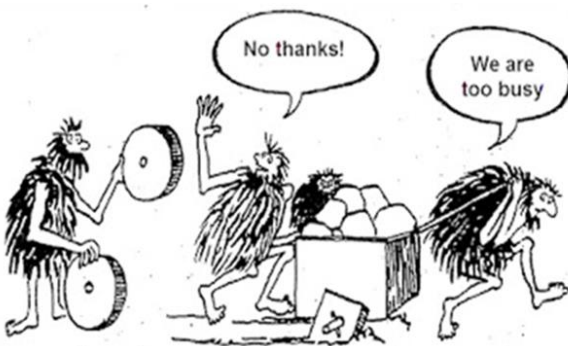
Käsitteet ja poliittiset päätökset

Segregaatio
Integraatio
inkluisio
Lähikouluperiaate
Yhdenvertaisuus

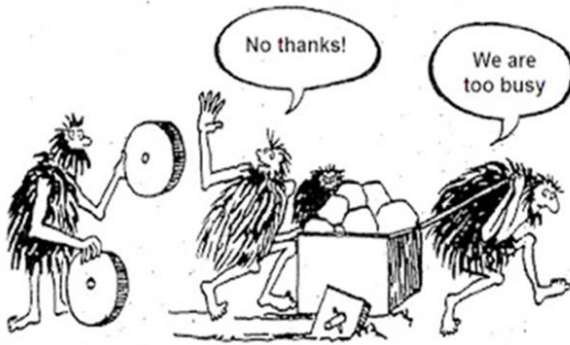
- Kansallinen tahtotila
- Alueellinen tahtotila → Strategia, suunnitelmat, kehittämishankkeet
- Oppimisympäristö
- Tuen järjestämisen koordinoiminen ja kehittäminen
- Henkilöstön kehityssuunnitelma

Rakenteet

- Erytiskoulut ja –luokat, opetus muun opetuksen yhteydessä
- Resurssien jako ja oppilaiden yhdenvertaisuus
- Erytisopettajat, koulunkäyntiavustajat, oppilashuolto, monialaiset toimijat
- Sidosryhmäyhteistyö (lastensuojelulaitokset, Vip- verkosto jne.)

Käytänteet

- Eriyttäminen
- Yhteisopettajuus
- Tunne-, turva ja sosiaalisten taitojen harjoittelu
- Erityisopettajien konsultaatio
- Yhteisöllisen oppilashuollon ennaltaehkäisevä työ
- Oppilaiden ja huoltajien osallisuus
- Osaamisen jakaminen

Varhaiskasvatuksen inklusiivisuuden arviointi 1.

Inklusiivisen varhaiskasvatuksen osa-alue	Esimerkkejä arvioitavista alueista
Arvot	<ul style="list-style-type: none"> • Kaikki lapset ovat tervetulleita päiväkotiin • Lapset, vanhemmat, varhaiskasvattajat, johtaja ja hallinnon edustaja ovat sitoutuneet inklusioideologiaan • Kaikkia lapsia arvostetaan yhtä paljon • Lapsia ohjataan arvostamaan moninaisuutta
Yhteisöllinen ilmapiiri	<ul style="list-style-type: none"> • Kaikki tuntevat itsensä tervetulleeksi • Yhteistyö painottuu eri toimijoiden kesken • Lapset auttavat toinen toisiaan
Lasten ja varhaiskasvattajien välinen vuorovaikutus	<ul style="list-style-type: none"> • Vuorovaikutus on positiivista, vastavuoroista ja emotionaalisesti sensitiivistä • Varhaiskasvattajat ovat päivittäin vuorovaikutuksessa kaikkien lasten kanssa • Vaihtoehtoisia kommunikaatiomenetelmiä käytetään kaikissa päivän tilanteissa
Osallisuus	<ul style="list-style-type: none"> • Lasten mielenkiinnon kohteet huomioidaan • Lapsilla on mahdollisuus tehdä valintoja • Lapset ovat mukana, kun päätetään heille tärkeistä asioista • Kaikki lapset ovat jollain tavoin mukana toiminnan suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa

Pihlaja P. & Viitala R. (toim.) 2018. Varhaiserityiskasvatus. PS-kustannus, Keuruu. (ss. 70 – 72)

Key Actions for Raising Achievement: Guidance for teachers and leaders

[Key Actions for Raising Achievement: Guidance for teachers and leaders](#)

[A Resource to support Self Review](#)

This guidance provides materials from the Agency's Raising the Achievement of All Learners in Inclusive Education project (2014–2017).

Its aim is to support schools to focus on equity and inclusion in order to provide a quality education and raise the achievement of all learners

Section 1 – Background information

Section 2 – Inclusive pedagogy

Pedagogy for all learners

Support for learning

Section 3 – Leadership and collaboration

Leadership roles and approaches

Learner well-being and participation

Curriculum development

Partnerships and collaborative working

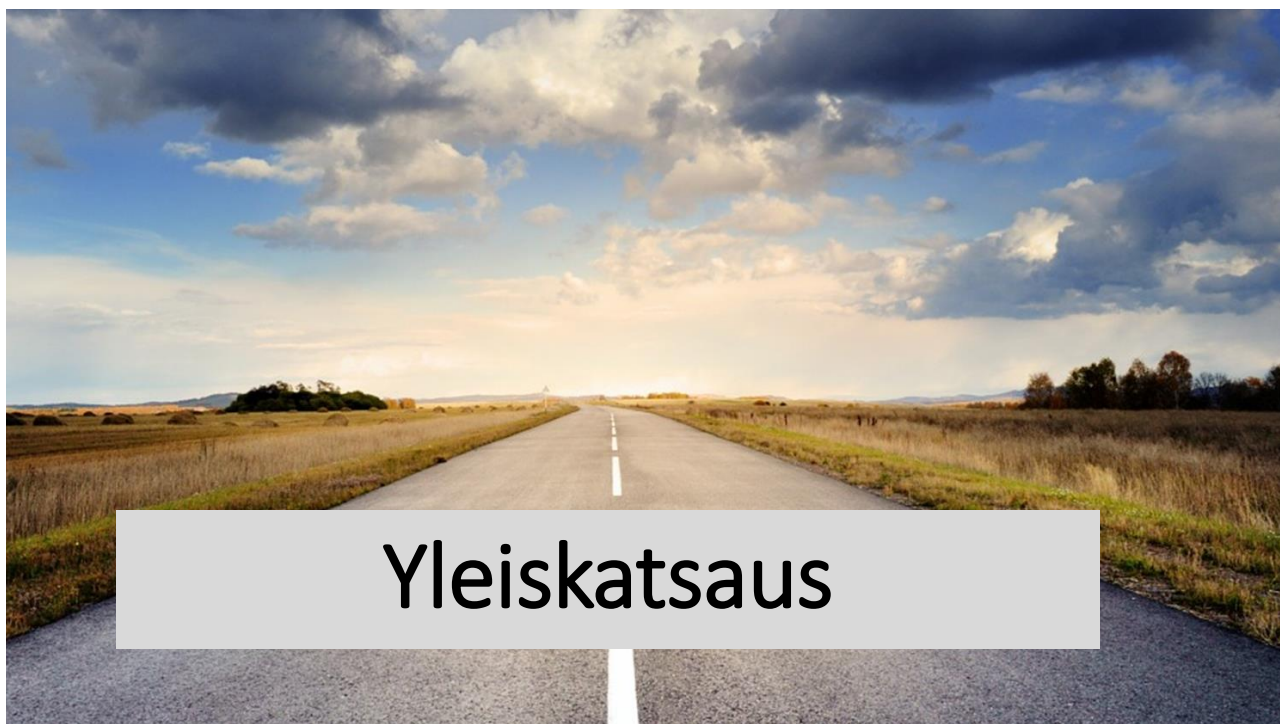
Support systems for staff and leaders

29

JOHTAMINEN

käynnistää tai sammuttaa koulun muutoksen

Yleiskatsaus

Varhaiskasvatus

- Jokaisen lapsen oikeus koulunkäyntiin taataan ihmisoikeussopimuksissa ja Suomen perustuslaissa (731/1999)
- Toteutuuko inklusiivinen varhaiskasvatus ?
 - Saako lapsi tarvitsemansa tuen?

[Oppimisen tuki varhaislapsuudesta toisen asteen siirtymään: tasa-arvon toteutuminen ja kehittämistarpeet](#)

Perusopetus

- Oppimisen ja koulunkäynnin tuki pyritään tuomaan mahdollisimman pitkälle oppilaan kehitysympäristöön. Tavoitteena on lähikouluperiaate.
- Lähikouluperiaate ja inklusiivinen koulun muutos on Suomessa toteutunut varsin hitaasti
- Erityiskoulujen määrä on pudonnut vuodesta 1999 (269) vuoteen 2017 (71)
- Huolenaiheena on, että tukea tarvitsevat oppilaat eivät saa riittävästi tukea opiskellessaan yleisopetuksen ryhmissä

Lainaukset Pirjo Koivula, OTF 2017

Tilastojen kertomaa

Suomen virallinen tilasto (SVT): Erityisopetus. 2017. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 31.10.2018].

- Erityistä tukea saaneista oppilaista 9,5 prosentilla opetus annettiin kokonaan erityiskoulun erityisryhmässä syksyllä 2017. **Kokonaan erityiskoulun erityisryhmässä opetuksensa saavien osuus on pienentynyt vuosittain; vuonna 2011 osuus oli 13 prosenttia, vuonna 2014 se oli 12 prosenttia, ja vuonna 2016 10 prosenttia.** Muun kuin erityiskoulun erityisryhmässä kokonaan opetuksensa saavien osuus on pysynyt viime vuodet ennallaan, noin 28 prosentissa.
- **Erityistä tukea saaneista oppilaista 37 prosenttia sai opetuksensa kokonaan erityisryhmässä ja 21 prosenttia kokonaan yleisopetuksen ryhmässä.** Loput 42 prosenttia sai osan opetuksestaan yleisopetuksen ryhmässä ja osan erityisryhmässä.
- Erityisen tuen oppilaista 24 prosentilla oli pidennetty oppivelvollisuus. Pidennetyn oppivelvollisuuden osuudet ovat pienentyneet viime vuosina.

TTJ2 - Erytisen tuen oppilaat opetuspaikan mukaan

